

D'N BLIKKEN EMMER

HEEMKUNDEKRING DE RIPS

Uit de serie: **Beroepen die in De Rips zijn uitgevoerd.**

Hierin wordt de geschiedenis beschreven van bedrijven met een specifiek beroep die in De Rips gevestigd waren of er nog in een andere vorm zijn. Ook kunnen beroepen worden beschreven van Ripsenaren, hier woonachtig, en die een bijzonder vak uitgeoefend hebben.

De beroepen; handmatig melken, melkrijder, melkschepper en melkventen hoorden bij het dagelijks ritme van ons dorp.

Elke ochtend en avond met de hand de koeien melken, in de zomer in de wei en in de winter op stal.

Melktuiten werden geladen op een kar of vrachtwagen en daarna naar de melkfabriek gebracht. De tuiten kwamen diezelfde dag leeg terug, zodat de boer ze weer kon vullen.

De melkschepper fietste dagelijks naar een boer om de hoeveelheid liters melk te noteren en om het vetpercentage van de melk te bepalen.

De melkboerin die dagelijks een route door het dorp maakte en verse melk los of per fles verkocht. Later kwamen daar ook de lekkere yoghurt en vanille- en chocolade vla bij.

Met de steeds verdere mechanisatie, schaalvergroting en strengere regels zijn deze beroepen uit het zicht verdwenen. Ze zijn er nog wel maar ze worden nu op een hele andere wijze uitgevoerd.

De hele cyclus begint met het melken van de koeien. Of het nu 100 jaar geleden is of nu. Dit is nog steeds hetzelfde.

Onder; Handmelken van de koeien in 1909 op hoeve De Vinkenpeel.

Nieuwsbrief no. 19^e
Melken, melkrijder
melkschepper en
melkverkoop.
pag. 1
Melken.
pag. 2 – 4
Boterfabriek en
transport Milheeze
pag. 4 – 5
Melkfabriek De
Eendracht. Pag. 5
Melkwijken in De
Rips. Pag. 6 – 7
Transport naar De
Eendracht
pag. 7 – 16
Melkfabriek
Lacto/Nutricia
pag. 16
Transport naar
Lacto/ Nutricia
Pag. 16 - 19
Melkscheppers in
De Rips
pag. 20 - 24
Melkverkoop aan
de deur en winkel in
De Rips.
pag. 25 - 32

Nieuwe boerenbedrijven in De Rips.

Tot laat in de 19^e eeuw waren de Brabantse boeren in de omgeving van De Rips bijna volledig zelfvoorzienend. Vanwege de slechte bodemgesteldheid van de zandgronden waren de opbrengsten van het land net voldoende voor de boerenfamilies. Van de weinige melk die overbleef werd vaak boter gemaakt en aan de winkeliers in het dorp geruild of op de botermijn in Deurne verkocht. Op de kleine gemengde bedrijven werden zowel gewassen geteeld als vee gehouden. De 2-3 koeien en de schapen waren er in de eerste plaats voor de productie van de mest. Deze mest werd op het land gebracht om de bodem vruchtbaarder te maken.

Met de uitvinding van de kunstmest rond het midden van de 19de eeuw had ook voor De Peel ingrijpende gevolgen. Met de komst van de kunstmest was het rendabel om heidevelden om te zetten in bruikbare landbouwgronden. Met deze grootscheepse ontginningen kwam veel landbouwgrond ter beschikking en konden vele nieuwe boerenbedrijven ontstaan. Ze waren groter en hadden ook meer koeien dan de traditionele boerderijtjes. Zo kon er ook geproduceerd worden voor de markt en kreeg de boer meer inkomsten.

Van met de hand naar machinaal melken van de koeien.

De nieuwe boerderijen in De Rips hadden meer handkracht nodig om alle koeien 2 x daags te kunnen melken. Verscheidene grotere boerderijen hadden knechten in dienst die ook het melken voor hun rekening namen. In de Vinkenpeel in De Rips was Jan van Dijk melkknecht bij de familie De Bruin op boerderij Groot Tammel. 's Morgens in alle vroegte ging hij van zijn huis op de Bunthorst, naar de boerderij om te melken. Tijdens de bevrijdingsnacht van 26 september 1944

negeerde hij bewust of onbewust een stopteken van Geallieerde soldaten. En werd hij op het kruispunt Oploseweg-Jan Berendweg-Vredepaaldreef dood geschoten. Hij is nog wel bij Van der Hoff binnengebracht maar het mocht niet meer baten.

Links; Jan van Dijk

Luutsen van der Hoff en Arie van Zelderen hadden de zware taak om het droeve nieuws aan zijn vrouw te gaan vertellen. Jan liet een vrouw en 5 kinderen na.

In deze tijd zag men ook steeds meer in het belang van goed melken. Er werden cursussen gegeven waar aandacht was in de juiste wijze van melken. Want dit had invloed op de hoeveelheid melk, die een koe gaf. Door de „volle vuist methode" werden de melkdieren het sterkst geprikkeld, daarbij moest er regelmatig en krachtig worden door gemolken tot alle melk gewonnen was. De laatste was immers het vetst. Ook de bevordering van de zindelijkheid tijdens het melken was van belang voor de houdbaarheid en kwaliteit van de melk. Tot in de jaren vijftig werd zo'n diploma melken uitgereikt.

Rechts; Melk diploma Jan Peeters Milheeze/De Rips.

COÖPERATIEVE ZUIJLVERENIGING
„ZUID-NEDERLANDSE ZUIJLBOND" G. A.
opgericht

MELKERSCURSUS
VAN DE COÖPERATIEVE ZUIJLFABRIEK
to *Milheeze*

Puntenlijst bij het Melkersdiploma

Nr. *14*
Naam *Peeters Johannes*
(Schrijven voorzamen voluit te schrijven)
Geboren de *3-5-33* te *Milheeze*

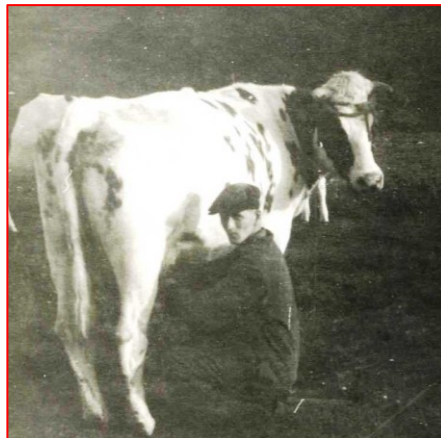
Oncantelen	Vernamig- vuldiger	Behafts- punten	Totaal
a. Zindelijkheid van handen, kleren en regels kort	3	5	15
b. Spanner, stand der koe, behandeling van uier en spenen en omringende delen	3	4	12
c. Wijze van zitten en houden van de grutter	4	4	16
d. Manier van melken, vingerstanden	9	4	36
e. Regelmatig krachtig melken, hoedanigheid der stralen	9	4	36
f. Uitmelken en nemelken	8	4	32
g. Tijd voor het melken benodigd.	3	5	15
h. Verlaten der koe	1	5	5
			<i>167</i>

VERKLARING DER PUNTEN
5 Zeer goed 4 Goed 3 Vrij goed
2 Onvoldoende 1 Slecht

Orade 23 Juni 1955
Voor de Jury
Milheeze

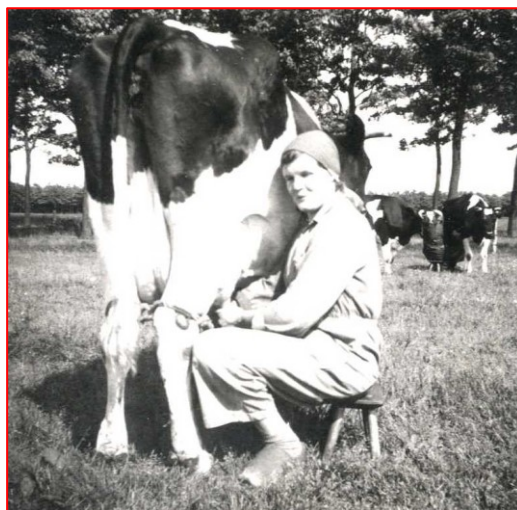
Rechts; Nico Alsemgeest woonde bij Teunis Kastelijn in en molk de koeien. In de jaren zestig was hij in dienst bij Bernard Drenth o.a. om koeien te melken.

Verskillende jonge Ripse meisjes gingen als meid op een andere boerderij werken om extra inkomsten voor de familie verdienen. Hier onder enkele jonge vrouwen zittend op een driepoot.

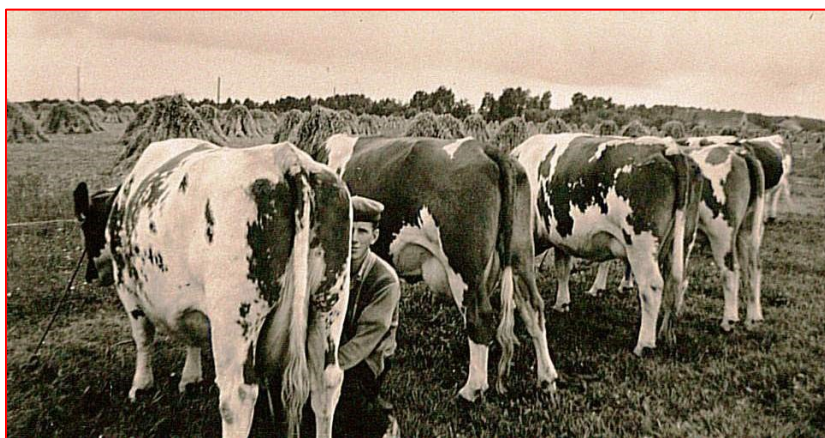
Boven; Jaan Ploegmakers ging melken bij Klaas van de Weijer.

Rechts; Tiny(Zus) Wilbers woonde in en molk incidenteel bij Teunis Kastelijn op de Wooldinkhoeve.

Of men werkte thuis op het familiebedrijf zoals:

Onder; Truus Joosten

Boven; Nol Verwegen;

In 1955 kwam machinaal melken in de wei met een weidewagen in zwang. De volle melkbussen gingen met 4 tegelijk op de pendex terug naar de boerderij.

Links; weide melkmachine bij de familie Ypma.

De opkomst van melk- en boterfabrieken in Brabant.

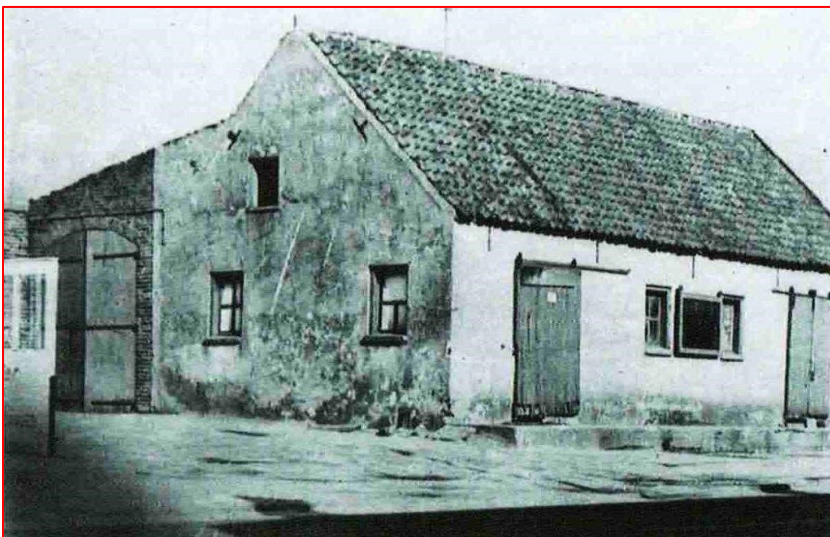
Tot eind 19e eeuw werd de melk meestal door boeren zelf tot zuivelproducten verwerkt en rondgebracht. De kennis voor de ambachtelijke bereiding van boter en kaas berustte vaak op de ervaring van de boerin die dit doorgaf aan de volgende generatie. Maar met de hygiënische omstandigheden op de boerderijen en de kwaliteit van de melk was het niet altijd goed gesteld. Het melkgerei zoals emmers en vaten waren van hout en werden gereinigd met slootwater in den lande. Veel melk was besmet met het TBC virus en kennis over bacteriegroei, bewaar- en bewerkingstechnieken waren niet voorhanden. Artsen en notabelen van de stad wilden de hygiëne verbeteren door melkinrichtingen op te richten waar mensen onvervalste melk konden kopen en tevens de boeren voorlichting en instructies kregen om schoon melken.

De Boterfabriek "Landbouwers Welvaren" te Milheeze ontstaan in 1893.

In dezelfde tijd kwamen er veel zuivelfabrieken tot stand die met handkracht of stoom werden aangedreven. De eerste melkfabrieken werden opgericht door ondernemende pioniers. Niet veel later

ontstonden er ook zuivelcoöperaties. De eerste coöperatieve boterfabriek in Noord-Brabant werd in 1893 in Liessel opgericht. In hetzelfde jaar volgden nog Asten, Deurne, Milheeze en Someren. In het begin werden de fabriekjes aangedreven met handkracht, pas in het begin van de twintigste eeuw werd er langzamerhand overgeschakeld op stoomzuivelfabrieken.

*Links; voormalige boterfabriek "Landbouwers Welvaren" aan het Kerkeind in Milheeze.
(foto boek; Bakel en Milheeze)*

Om te mogen leveren aan de boterfabriek in Milheeze, moest men lid zijn van de coöperatie. De contante uitbetaling van de melk vond twee wekelijks plaats in het naast gelegen plaatselijk café aan het Kerkeind midden in het dorp. Voor sommige leden was het mogelijk "gevaarlijk" terrein om genoeg geld voor thuis over te houden.

Volgens een rapport uit 1902 van de commissaris van de Koningin uit Noord-Brabant Mr. A.E.J. baron Van Voorst tot Voorst leverden 400 koeien melk aan de boterfabriek in Milheeze.

Tot 1922 is er feitelijk niets bekend over transport van de in De Rips geproduceerde melk naar boter- en melkfabrieken in de omgeving. Toen de nieuwe boeren achter in de Jodenpeel eenmaal gesetteld waren, verzamelde Marinus van Beek met paard en hoogkar de melk en bracht deze naar de boterfabriek in Milheeze. Een hoogkar heeft 2 grote houten wielen, beslagen met een ijzeren band, deze zijn bestand tegen de bijzonder slechte zandwegen in die tijd.

Boven; melkaanvoer met hoogkarren in Bakel.

In 1928/29 ging de boterfabriek in Milheeze sluiten omdat er te veel schulden waren opgebouwd en de zaken niet meer rendabel waren. Men bleef nadien echter tot 1932 over de schulden bakkeleien. Toen kocht de familie van Buël het pand en vestigde er een meelhandel in zoals in het kadaster te lezen is. Omdat de Ripse melk dus vanaf 1928/29 naar de melkfabrieken Bakel gebracht zou moeten worden, kozen de boeren hier echter om aan de melkfabriek in Sint Anthonis te gaan leveren.

Melkfabriek De Eendracht in Sint Anthonis ontstaan 1907.

In 1895 werd een coöperatie van boeren uit Oploo en Westerbeek opgericht om een eigen boterfabriekje te beginnen. Het was een eenvoudig handkrachtfabriekje dat al snel een succes werd en moest uitbreiden. Er werd besloten een compleet nieuwe fabriek op stoomkracht te bouwen. De

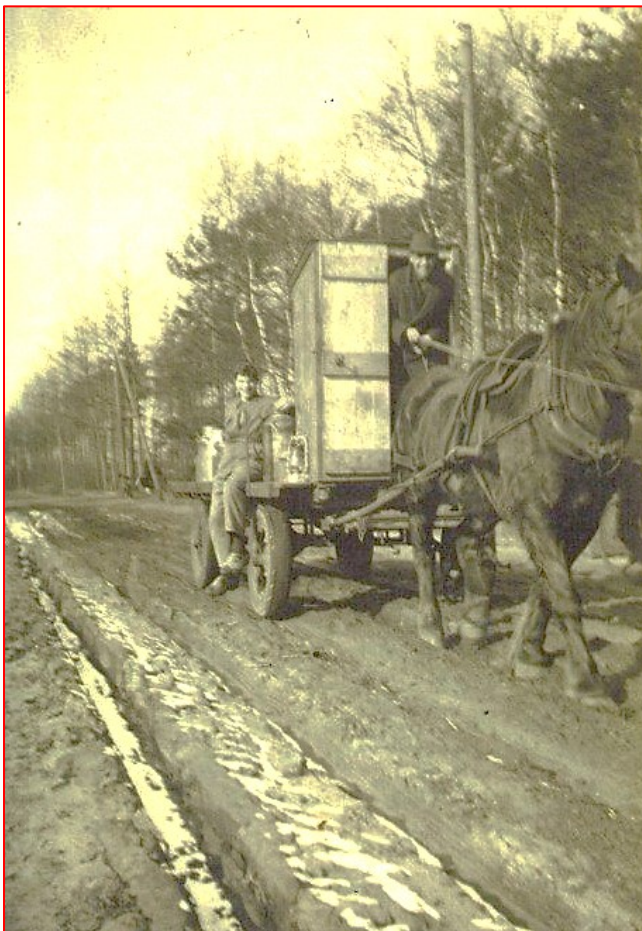
forse investering konden Oploo en Westerbeek alleen niet alleen opbrengen. Sint Anthonis voelde wel voor zo'n gezamenlijk initiatief, op voorwaarde dat de nieuwe fabriek in hun dorp zou komen. En zo ontbrandde de strijd over de vestigingsplaats. Als compromis kwam tenslotte de fabriek op "neutraal" terrein de Sambeekse Hoek te staan, min of meer tussen de dorpen in. In 1907 gaat de melkfabriek De Eendracht van start. De fabriek kwam onder leiding te staan van de heer Miedema, een Fries die het zuivel maken met de paplepel kreeg ingegoten. Coöperatie De Eendracht kwam tot grote bloei en was jarenlang een van de grootste zuivelindustrieën van Oost-Brabant.

Boven; De melkfabriek De Eendracht in St. Anthonis.

Transport van de melk met paard en wagen naar verzamelplaatsen in De Rips.

Omdat de afstand De Rips-Sint Anthonis veel verder was dan naar Milheeze bedacht men een andere manier voor de melktransport. Op De Rips had ook Driek van Deursen inmiddels een vrachtauto aangeschaft en met hem maakten de boeren een afspraak dat hij de melk naar Sint Anthonis zou vervoeren. Omdat de vrachtauto's uit die tijd nog nauwelijks door de slechte zand- en modderwegen konden rijden, moesten de boeren zelf hun melk met de hoogkar verzamelen en naar een centrale plek brengen.

De eerste verzamelplaats was bij Fransen "De Post" op de hoek van de kruising Blaarpeelweg-Ripsestraat (no. 1 op de kaart) vanwaar uit Driek de melk overlaadde en naar Sint Anthonis bracht. Later kwam als verzamelplaats de T-splitsing van de Hazenhutsedijk met Eiermijndreef er nog bij. (no. 3 op de kaart)

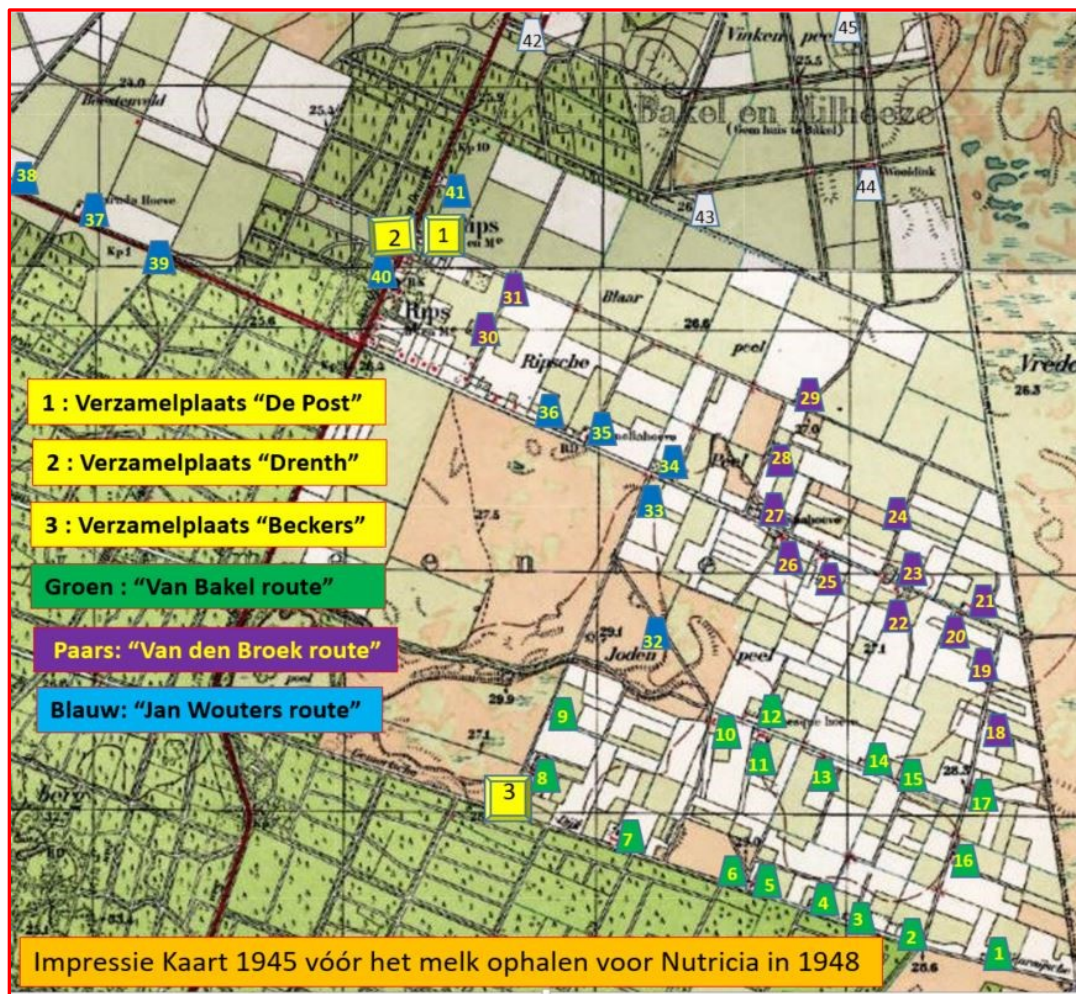
Vooraf werd door de boeren zelf de Jodenpeel, Klotterpeel en Vinkenpeel opgedeeld in een soort melk ophaal wijken. Bij Piet Hertsig, secretaris van de Boerenbond, leverde elke boer die wilde verzamelen het briefje in met welke route en voor welke prijs hij de melk wilde verzorgen naar het verzamelpunt bij de "Post". In de melkrite zat tevens besloten dat er overgeladen moest worden op de vrachtauto van Driek van Deursen. Hierna moest de boer nog ongeveer 1.5 uur wachten tot dat Driek terug was uit Sint Anthonis. Dan werden de lege tuiten weer over geladen op de hoogkar en kon de terugreis in omgekeerde volgorde beginnen.

Diegene die voor de laagste prijs had ingeschreven mocht de melkrite verzorgen. Een belangrijk voordeel van het transport van de melk was dat behalve de ritvergoeding men vanaf 1941 ook kinderbijslag kreeg. Dit laatste was in die tijd vooral bij de gezinnen met vele kleine kinderen een groot bijkomstig voordeel.

Links; Bert (voerman) en Jos van den Broek op de hoek Blaarpeelweg-Ripsestraat.

Na de hoogkarren, kwamen er tijdens de oorlogsjaren vierwielwagens met luchtbanden voor in de plaats. Hierop kon men meer melkbussen

kwijt en de wagen liep comfortabeler. Er werd zelfs een houten hokje op getimmerd om zich zelf te beschutten tegen regen en koude en een carbidlamp zorgde voor licht.

Links; kaart met de "melkwijken" in De Rips.

1. Antoon Verwegen	13. Johan van den Broek	25. Hendricus Ploegmakers	37. Maurits Ypma
2. Hendrikus Logtens	14. Antonius v/d Heijden	26. Johannes v/d Akker	38. Wilhelmus vd Kerkhof
3. Wilhelmus van Wel	15. Koos van Bakel	27. Hermanus v/d Broek	39. Klaas Ploegmakers
4. Wilhelmus v. Bakel	16. Piet Cornelissen	28. Josefus van de Ven	40. Johan Drenth
5. Hendrikus v. Bakel	17. Adrianus Verhoeven	29. Bernardus Joosten	41. Simon de Groot
6. Cees van Bakel	18. Antoon van Beek	30. Jan Braks	42. Luutsen van der Hoff
7. Antonius Deenen	19. Klaas van de Weijer	31. Sjef Verstraten	43. Gijsbert de Bruyn
8. Martinus Beckers	20. Piet Kanters	32. Jan Wouters	44. Teunis Kastelijn
9. Martinus Gloudemans	21. Bertus Arts	33. Petrus van der Burgt	45. Cornelis van Zelderem
10. Petrus Nooijen	22. Piet Vogelzangs	34. Piet Willems	
11. Theodorus Voermans	23. Koos Vogelzangs	35. Hein van der Hulst	
12. Hendrikus Gelden	24. Wilhelmus Vos	36. Henricus v. Vonderen	

Jaarlijkse aanbesteding van de melkritten door de melkfabrieken.

Jaarlijks werden de melkritten naar de melkfabriek aanbesteed. Via deze aanbesteding werd een prijs afgesproken per 100 kg afgeleverde melk aan de fabriek. Verschillende transporteurs uit De Rips kregen een van de melkritten toegewezen. Zoals Tien Hurkens die met zijn vrouw vanaf 1934 inwoonde bij de familie Beckers-Gerrits aan de huidige Eiermijndreef 7. Met zijn T-Ford en trailer

vervoerde hij een korte tijd melk van Ripse boeren uit De Jodenpeel naar melkfabriek De Eendracht in Sint Anthonis. De familie Hurkens vertrok eind 1935 naar Westerbeek.

Gebroeders Beckers transportbedrijf van o.a. melk in De Rips.

Wim Beckers was aanvankelijk knecht bij het vrachtbedrijf van Tien Hurkens die bij zijn ouders thuis inwoonde. Wim behaalde zijn rijbewijs op een T-Ford en besloot in 1936 om zelf een transportbedrijf te beginnen nadat Hurkens vertrokken was. Eerst samen met zijn broers Grad en Piet, die hem hielpen met laden en lossen. Zij hadden immers beiden(nog) geen rijbewijs. Aanvankelijk werd het melktransport naar Sint Anthonis ingezet zoals in de krantadvertentie hieronder te lezen is. Nadien heeft hij zich ook op andere transport werkzaamheden toegelegd.

*Boven; v.l.n.r. Gebroeders Piet, Wim en Grad Beckers.
Links; bericht melk opdracht aangenomen door Beckers.
De Zuid-Willems Vaart 26-2-1936*

DE RIPS.

— Het vervoer van de melk naar de fabriek te Oploo werd door de heer Bekkers alhier aangenomen voor f 0.19 per 100 K.G.

Vanaf 1937 werd Wim Beckers volledig eigenaar van het bedrijf en vervoerde later nog wel melk in avond- en zondags diensten voor zijn broer Toon Beckers naar de melkfabriek Nutricia in Cuijk. Wim en zijn zonen Tien en Ben waren toen de vaste chauffeurs.

Rechts; Daf vrachtauto waar Wim Beckers op zondag melk mee ophaalde voor Nutricia.

Echter Driek van Deursen was de 1ste transporteur in De Rips die melk vervoerde met een vrachtauto.

Driek van Deursen kocht in 1929 een Chevrolet vrachtauto voor het vervoer op de Rips. Dit was de derde auto van de familie. Nadat de boterfabriek in Milheeze was gestopt, brachten de Ripse boeren de melk met de hoogkar naar het verzamelpunt bij Fransen ofwel de "Post" geheten. Hier werd de melk overgeladen op de vrachtauto van Driek van Deursen die de melk naar melkfabriek De Eendracht in St. Anthonis bracht. In 1949 verkocht Driek zijn Bedford vrachtauto aan de plaatselijke Boerenbond. De helpers van Driek waren o.a. Fried Strijbosch en Mies van Bakel. Zelf bleef hij voor de middag melkopaal chauffeur totdat de Boerenbond hier mee ophield in 1956. De werkzaamheden werden overgenomen door het nieuwe transportbedrijf van de gebroeders Harrie en Frans van den Broek.

Links; Driek van Deursen

Rechts; voorbeeld Ford A6 vrachtauto.

Onder; Bericht melk opdracht aangenomen door Driek. De Zuid-Willemsvaart 19-4-1937.

— Het vervoer van de melk naar de zuivelfabriek te Oploo werd aangenomen door v. Deursen voor f 0.30 per 100 K.G.

Melktransport in de oorlogsjaren.

Antoon Willems (1930) woont aan de Oude Rips 2 en heeft het allemaal nog heel goed op zijn netvlies staan. De Ripse boeren brachten tijdens de oorlogsjaren hun melk zelf weg naar de fabriek in Sint Anthonis. Waarschijnlijk kwam dit omdat er in die tijd geen benzine was te verkrijgen. Een vrachtauto kon alleen rijden met een speciale opgebouwde hout vergassingsinstallatie.

In een weijte van Johan Drenth tegenover "de post" (no. 2 op de kaart) werd 's morgens rond 8.30 uur alle melk verzameld met wagens en hoogkarren. Jan Wouters had zijn hoogkar extra verlengd om meer melkbussen in een keer mee te kunnen nemen vanuit de Jodenpeel. De bussen werden overgeladen op een grotere vierwiel wagen. Vervolgens werd in een colonne van 3 paarden en 3 vierwiel wagens vertrokken. Het tweede paard werd met touwen heel kort "aangelijnd" aan de eerste wagen. Koetsier no. 2 nam plaats naast de koetsier van de eerste wagen. Zo kon men samen onderweg buurten over de gang van zaken. Ook kon men wisselen met de derde koetsier.

Links; Koos van Bakel voor op de wagen. Met zitcabine tegen regen en koude en een carbidlamp voor licht.

Rond 13.00 uur kwamen ze terug van Sint Anthonis. Koetsier Frans Wouters, zoon van Jan moest de lege tuiten nog terug brengen naar Ypma en Van de Kerkhof. Antoon Willems mocht als 12 jarige dan wel eens op het bankje naast Frans plaats nemen. Het was altijd spannend want Frans liet de paarden heel hard gaan. En dat was fijn, Antoon moest immers om 13.30 uur weer terug zijn in de klas bij meester Hertsig.

Koetsiers die dit werk gedaan hebben waren in ieder geval Koos van Bakel, Bert van den Broek en Piet Gloudemans. Fons Fransen (later postbode) voerde als knecht voor Sjang Joosten uit.

Na de oorlog verzamelde men weer met paard en wagen en bracht de melk naar "De Post". Vanaf hier bracht Driek van Deursen de melk met zijn vrachtauto naar St. Anthonis waarna de boer melkophaler 1.5 uur moest wachten tot hij terug was. Antoon Willems herinnert zich dat voerman Piet Kanters in die tussen tijd bij zijn moeder Helena Willems-Wilbers koffie kwam drinken en de lopende zaken uit het dorp en de Peel besprak. Als Driek terug was vertrok hij weer met de lege tuiten naar de Peel.

April-mei staking 1943 met daarna melk leverings bevelen.

Op 29 april 1943 werd in alle dagbladen oproepen gedaan en in alle openbare gebouwen werden affiches opgehangen waarop stond dat alle leden van het voormalig Nederlands leger zich moesten melden om weer in Duitse krijgsgevangenschap te gaan. Als reactie hierop braken er spontaan stakingen uit.

In Bakel was op de zuivel- en boterfabriek het werk gewoon doorgegaan, maar het aantal aangevoerde liters melk was vijf á zes duizend liter minder. De boeren vertelden rond dat de melk in de sloot was gegoten, want de koeien moesten toch gemolken worden. In werkelijkheid verkochten zij de melk aan mensen uit de stad.

Links; voorbeeld: bevel tot melk leveren.

De melkfabriek in Helmond lag plat en de melkventers daar hadden geen melk. De politie werd in de hoogste staat van paraatheid gebracht en kreeg de opdracht de raddraaiers op te pakken. Er werden invallen gedaan bij de bestuursleden van de Boerenbond en de jonge Boerenstand (o.a. in

Bakel). Ook bij de bestuursleden van de werkliedenvereniging werd nagegaan in hoeverre ze betrokken waren bij deze staking. Als iemand schuldig bevonden werd, diende hij gearresteerd en voor 3 mei op transport gesteld te worden naar kamp Vught.

Intussen bleef de levering van melk aan de melkfabriek ver onder de maat. De melkrijders kregen het bevel weer melk op te gaan halen en af te leveren op de melkfabriek. Ze moesten daarbij de boeren op hun plicht tot levering wijzen. Als een melkrijder zou weigeren zou hij onmiddellijk opgepakt en naar Vught gestuurd worden. Rond deze tijd meldde burgemeester Wijtvliet de Duitsers dat hier geen boerenstand of werkliedenvereniging meer bestond en dat bij zijn weten het werk op de boterfabriek gewoon was doorgegaan. Hij wist dan ook niet wiens schuld het was dat niet alle melk geleverd was. Op De Rips was niets te merken van de staking. Alle melk werd gewoon naar de melkfabriek in Oploo gebracht. Zie boek: Tussen Crises en Wederopbouw.

Echter Wim van den Broek heeft als meerijder met eigen ogen gezien dat de Ripse Ondergrondse waarvan hij de namen niet wilde noemen, hun werk deden.

Als zijn broer Bert van den Broek onderweg was naar Sint Anthonis dan kropen de mannen van de ondergrondse "stiekem" op de melkwagen. Hierna schudden zij tuiten met vers gemolken melk rechtstreeks in de sloot zodat de Duitsers minder melk aangeleverd kregen aan de fabriek. De voerman wist dit en keek stoïcijns naar voren alsof hij niets bemerkte. De boer begreep op dat moment niet waarom hij niet uitbetaald kreeg.

Wim van den Broek (1926) en zijn vrouw Tonia Kanters (1932) hebben ook hun Ripse "melk" herinneringen vanuit Nieuw -Zeeland. Tonia vertelt, mijn vader Piet Kanters heeft ook de melkriet gedaan. Toen hij eens ziek werd heb ik als oudste dochter dit werk over genomen. Ik was destijds niet erg groot en sterk en de tuiten op de wagen hijsen was dan ook heel zwaar werk voor mij.

Een aparte herinnering voor mij is nog wel dat, indien ik bij de familie Joosten in de Blaarpeel aankwam er diverse jonge jongens met hun ronde bollekes al achter raam zaten te kijken hoe die jonge meid hun tuiten melk op de kar kreeg. Echter als ik dan naar dat raam keek, dan zie ik nu nog voor me dat ze allemaal ineens naar beneden doken in plaats van te komen helpen.

Links; Tonia en Wim van den Broek-Kanters samen met Moen van de Broek.

Wim vertelde, de melkwijken bestonden in de oorlog in feite uit diverse gedeelten. De "Koos van Bakel wijk" bestond ruwweg uit Jodenpeeldreef-Hazenhutsedijk en Verhoeven en Cornelissen van de Landmeter Van Beurdenweg. De "Hermanus van den Broek" route uit de familie Van Beek en van de Weijer van de Landmeter van Beurdenweg en vervolgens de Middenpeelweg en door de Blaarpeelweg richting de verzamelplaats "De Post". Vervolgens werd er naar Sint Anthonis "gevaaren".

De Klotterpeel omgeving met o.a. Minister Rommedreef en Klotterpeellaan en bij Ypma en Van de Kerkhof en Klaas Ploegmakers was de zogenaamde "Jan Wouters route". Na 1945 kwamen daar de nieuwe boeren in de Klotterpeel bij zoals Veldpaus, Herpers, Lourensen, Gloudemans, Frans van den Akker en Jas en Piet Ploegmakers bij. Bij de laatste kwam na de oorlog ook een verzamelplek voor Nutricia.

Volgens Tonia van der Linden waren de melkroutes zeker niet vastomlijnd in die tijd. Zo haalde Hein van der Hulst ook de melk op. Zij herinnert zich nog goed dat zij op zaterdag al op de uitkijk stond. Want dan kwam Hein terug van de fabriek en dan had hij een bruin papieren zakje bij zich waar het melkgeld in zat. En Hein zei tegen haar; *Gooi het bij jullie maar op den groten hoop*. Ook herinnerde zich dat ook wel dat Zus Wouters met de kar kwam en Tonia vond het zo knap dat zij die zware tuiten op de kar kreeg.

Rechts; Tonia van der Linden-Braks.

Mies van Bakel (1936) als melk ophaalknecht bij de Boerenbond vanaf 1952-1956.

's Morgens werd begonnen met melk rijden. Eerst werden de 30 liter melktuiten opgehaald bij boer Ypma. Daarna ging het over de zandwegen richting de Jodenpeel. Bij Beckers aan de Duitse weg was een verzamelplaats om melk op te halen. De tuiten waren al met paard en wagen verzameld door verschillende boeren die achter in de Jodenpeel woonden. Er werd altijd op elkaar gewacht om de tuiten met melk vanaf de wagen op de vrachtauto te dragen.

Rechts; Mies van Bakel

Daarna ging de reis naar de verzamelplaats bij "De Post". Hier stond het paard en wagen van Hein van der Hulst of van Bert van den Broek te wachten. Vervolgens naar Van der Hoff in de Vinkenpeel waar de wagen verder volgeladen werd met de tuiten vanaf de grond. Nu kon de reis vervolgd worden naar Sint Anthonis waar de melk werd afgeleverd aan melkfabriek De Eendracht. Hier werden de tuiten stuk voor stuk op een lopende band geplaatst en gelegegd. De lege tuiten werden weer terug op de vrachtauto geplaatst. Dan ging de terugreis in omgekeerde volgorde naar de verschillende boerderijen. Op de verzamelplaats op het einde van de Eiermijndreef was voor het gemak een verhoging van zand gemaakt waarop de tuiten werden geplaatst. 's Middags rond 12 uur waren we meestal klaar. In de zomer, als het soms erg heet was, moest er 7 dagen in de week de melk opgehaald en vervoerd worden naar de fabriek anders werd de melk zuur.

Jas Nooijen (1940) die voor zijn vader Piet de melkriet uitvoerde, vertelde over het wachten in de tijd als Driek onderweg was naar Sint Anthonis. Om die tijd door te komen haalden ze in 1955 op zaterdag het elke Ripse burgerwoning het huisvuil op. Tegenover de Klotterpeel werd het vuilnis in het Koordekanaal gekiept. Vervolgens de wagen goed schoon maken en daarna gingen zij terug naar Fransen "de Post" en dan was het maar korte tijd, voordat Driek weer met de lege tuiten kwam.

Rechts; Jas Nooijen met paard en wagen. In 1955 vervoerde Jas met deze wagen melktuiten en huisvuil in De Rips.

Harrie en Frans van den Broek de vernieuwers als melk ophaal transporteurs in De Rips.

In 1956 deed de Boerenbond van De Rips de dagelijkse melkriet van de hand. Harrie van den Broek (1935) zat nog in militaire dienst maar had zin in het ondernemerschap met een eigen vrachtautobedrijf.

In 1955 het jaar er voor was de oude zandweg de Middenpeelweg vernieuwd in een betonnen baan. Ook de wegen van de Jodenpeel waren inmiddels een stuk verbeterd. En door de expansie van de boerenbedrijven was er in feite minder tijd voor de boeren om de melk zelf te vervoeren.

Harrie wilde een totaal nieuwe aanpak, door op een andere wijze van melk ophalen te introduceren. Hij zag zijn kans schoon en via zijn stamhuis aan de Jodenpeeldreef werd er op de nieuwe melkriet ingeschreven. De inschrijving slaagde en er werd een nieuwe rode Ford C600 vrachtauto gekocht met grotere wielen en bredere banden.

Boven; Frans links en Harrie vd Broek in 1958 voor de Ford C600 achter de ouderlijke boerderij

Zijn jongere broer Frans (1939) werd de knecht om de melkbussen op de wagen te zetten. Harrie en Frans startten 's morgens vanuit de ouderlijke boerderij aan de Jodenpeeldreef. Zij gingen zelf met de vrachtauto volgens een nieuw vast patroon bij elke Ripse boer de melk ophalen en wegbrengen naar Sint Anthonis. Rond de middag waren ze hier mee klaar en werd de auto thuis stil gezet. Na de middag deden ze werkzaamheden op de boerderij. In 1965 nam transportbedrijf Bontrup uit Landhorst de ritten met Pierre Litjens als chauffeur over.

Pierre Litjens melkophaler voor De Eendracht.

Van dagelijks 2 bussen van 30 liter melk ophalen bij elke boer, tot 30.000 liter melk in 1 vracht ophalen bij de moderne veehouder van nu.

Pierre Litjens heeft het allemaal meegemaakt. De 71 jarige Pierre woont momenteel in Stevensbeek. Hij kwam in 1953 als 8 jarige jongen vanuit Horst op De Rips wonen aan de Landmeter van Beurdenweg waar zijn vader een boerderij had gekocht.

Via zijn oudere broer, die melkopaal bijrijder was bij transportbedrijf Van den Broek uit De Rips, hoorde hij dat er ook zo'n baantje vrij was bij Jo Bontrup uit Landhorst. Bontrup verzorgde ook melkopaal werkzaamheden voor melkfabriek De Eendracht te Sint Anthonis. Pierre had inmiddels het voorgezet onderwijs doorlopen en het leek hem wel wat. Hij was al een ferme kerel en die bussen melk van 30 liter op de wagen "smijten" kon hij ook best.

Links; Pierre Litjens.

Na een half jaar kwam er een baantje vrij als bijrijder bij de firma Schiks in Deurne die bakkersbenodigdheden rond bracht. Hier deed Pierre het laad en loswerk van de zakken tarwemeel enz. Het bedrijf hield echter op te bestaan.

Inmiddels had Pierre in 1965 zijn grootrijbewijs behaald. Maar het bloed kroop waar het niet gaan kon. Toen Bontrup de transport werkzaamheden uitbreidde vroeg hij aan Pierre om hem weer te komen helpen. Hij trad in dienst als derde melkopaal chauffeur op een vrachtauto van het merk

Austin. Zijn bijrijders uit die tijd waren o.a. Martien de Groot en Harrie Ploegmakers (Klaas). Na de melk ophaal en retour rit van 's morgens bracht hij ook op diverse plaatsen waaronder bij Jo Linders-Wilbers aan de Oude Rips 6, de bestelde hoeveelheid melk op de afleverplaats. Vooral de zware ijzeren kratten met ijzeren randen deden na verloop van tijd erg zeer aan zijn handen herinnert hij zich.

Rechts; Pierre Litjens ophalen van de melk bij Wiel Peters St. Anthonis.

's Middags hief hij via een takel een tank met een inhoud van 5000 liter op de vrachtauto waarmee hij kaaswei (afvalproduct van kaasbereiding) ging bezorgen bij "zijn" melkleveranciers. Ook veehouders die aan Nutricia leverden kon hij tot zijn afleverklanten rekenen. Hij vond dit mooi en gemakkelijk werk. Hij hoefde enkel de slang in de klaar staande ton langs de weg te hangen en de kaaswei liep van zelf uit de tank in het vat. In de loop van de middag was hij hier klaar mee en tot

de avondvracht vulde hij de dag met andere transporten zoals bossen rijshout, pakken hooi en stro wat wel allemaal met de hand gelost moest worden.

Rechts; lossen van kaaswei bij Wim v.d. Wijst aan de Hazenhutsedijk in De Rips terwijl vriendin Tonnie Erkelens toekijkt.

Wat betreft het melkgeld uitbetalen in die tijd. Ook bij Pierre lag op gezette tijden de vrachtauto vol met bruine zakken waarop de naam van de boer stond, en waarin het geld voor de afgeleverde melk van de voorbije 14 dagen zat. Tegen de tijd dat ze bij een boerderij aankwamen duwde Pierre hard op de claxon, zodat de boer of boerin kon horen dat het geld er aan kwam. Men stond er ook wel een beetje op te wachten eerlijk gezegd. Stel dat het toch te lang duurde voordat er iemand naar buiten kwam werd de zak met geld gewoon in de lege melkbus gelegd en ging de deksel er op als slot. Daarentegen was geld ophalen ook zijn "pakkie an". Bij de leveranciers van de Eendracht werd het geld voor de kaaswei afgetrokken van het normale melkgeld. Echter voor de leveranciers van Nutricia die kaaswei afnamen van De Eendracht, kreeg Pierre een factuur mee die hij contant moest innen bij de boerderij. Later volgde dan natuurlijk weer de afrekening op het kantoor van De Eendracht.

Boven; R.M.O. vrachtauto van Pierre.

Zo rond 1973 kwam het melk ophalen met de R.M.O.'s in zwang. Dit waren de eerste Rijdende Melkontvangst vrachtauto's. De fabriek nam het transport in eigen hand. Pierre zijn baan verviel bij Bontrup en hij ging bij De Eendracht in loondienst. De eerste R.M.O. vrachtauto had een inhoud van ca. 7000 liter.

Ook de boeren moesten in die tijd omschakelen van melkbussen naar een eigen melktank aan huis. De melkbussen werden aanvankelijk ook nog wel leeg gezogen vanuit de R.M.O. bij boeren die deze investering niet meer wilde of kon maken en ging stoppen.

Toen de Eendracht als fabriek ging stoppen heeft Pierre nog voor verschillende organisaties melk opgehaald, bij steeds weer bekende en nieuwe klanten. Vanuit de Eendracht werd het Maasvallei, vervolgens Campina, dan D.M.V./Campina, dan Campina/Melkunie, dan tenslotte Friesland/Campina waar hij voor heeft gereden. De inhoud van de geladen vrachten liepen in de loop der jaren op van 200 melkbussen à 30 liter= 6000 liter naar ruim 30.000 liter per vracht melk.

Enkele anekdotes van Pierre tijdens zijn route langs de boeren.

Door de week 8 bussen melk en 's zondagmorgens 12????

Het kwam in de dorpen voor dat als de mensen naar de kerk gingen er bij bepaalde boeren altijd 12 bussen melk langs de weg stonden in plaats van 8 door de week. Die 12 stuks waren dan echter slechts voor driekwart gevuld!!

Kaas op z'n retour.

Meestal werden lege flessen meegegeven op vaste dagen in de week en wij zorgden dan dat er die dag gevulde flessen met pap, yoghurt en vla terugkwamen.

Maar...als de boerin af en toe een keer boter en kaas bestelde dan deden wij die in een lege melkbus en dan gebeurde het wel eens dat die boter en kaas een dag later weer in de fabriek in de weegbak terecht kwamen!!.

Op de valreep.

O, wacht ik wil nog gauw wat melk uit de tank scheppen voor moeders, terwijl de pomp al liep van de R.M.O. Voorover hangend kon de boer er nog net bij.

Foute boel hoor want bij de volgende boer wilde de pomp niet starten, dus de pomp demonteren en wat vond ik?

Jawel een sigarettenaansteker.

Een paar dagen later vertelde ik dat tegen hem en toen zei hij, verrek ik heb nog gedacht waar zou ik dat ding gelaten hebben, ik heb wel een paar uur niet kunnen roken.

Kaaswei extra.

Bezorgen over goede maar ook veel slechte zandwegen en erven in het begin. Dit ging ook wel eens fout, dan reed ik de vrachtauto vast. Echter je werd altijd wel geholpen door een stoere trekker en dan kon er voor die boer wel een paar emmertjes extra wei vanaf.

Melkfabriek Nutricia N. V. naar Cuijk in 1924.

In de 19^e eeuw sterven overal in Europa vele baby's i.v.m. voedingsstoornissen. Dit wordt vaak veroorzaakt door het geven van de zware koemelk. In 1894 ontwikkelt professor Backhaus uit Duitsland voeding die geschikt is voor baby's. Twee jaar later krijgt Martinus van der Hagen eigenaar van een melkfabriek uit Zegwaard het alleenrecht deze zuigelingenvoeding uit koemelk te produceren. In 1901 wordt de fabriek Nutricia N.V. te Zegwaard opgericht. In 1924 gaat de kleine melkfabriek N.V. Lacto (opgericht in 1916) uit Cuijk plotseling failliet. Het bedrijf wordt door Nutricia opgekocht. Die neemt het werk en het personeel over.

Boven: de oude melkfabriek Lacto N.V. in Cuijk.

Na de 2^e wereldoorlog wordt het assortiment van dieetvoeding producten bij Nutria sterk uitgebreid. Bij de fabrieken is meer vraag naar melk. Tevens was het transport over langere afstanden gemakkelijker met de verbeterde wegen en snellere vrachtwagen. Vandaar dat vanaf 1947 ook melk van verschillende Ripse boeren door transporteur familie Toon Beckers naar Nutricia werd vervoerd.

Toon Beckers als melk transporteur voor melkfabriek Lacto/Nutricia te Cuijk.

Toon Beckers begon zijn transportbedrijf in 1945 met aanvankelijk als opdrachtgever de Grontmij. Met zijn eerste vrachtauto van het merk Bedford vervoerde hij o.a. plantmaterialen en schafketen naar de bossen rond Vlierden en wijde omgeving. In eerste instantie was het de bedoeling om samen te werken met het transportbedrijf van zijn broer Wim. Echter de wet W.A.G. (Wet Auto Vervoer Goederen) die er volgens de media aan zat te komen gooide roet in het eten. Hierin werd geregeld dat nieuwe bedrijven moesten gaan leren voor het diploma beroepsgoederenvervoer en dat wilde broer Wim niet waarna ze als aparte ondernemingen verder zijn gegaan.

Inmiddels was het 1948 geworden en Toon kreeg het aanbod om 2x per dag melk op te gaan halen voor de melkfabriek Lacto/Nutricia in Cuijk. De vertegenwoordiger Schaafsma van Nutricia had inmiddels een aantal, over het algemeen grotere Protestants gezinde boeren verzameld die in het verleden hun melk overwegend leverden aan de melkfabriek De Eendracht in Gemert. De boeren gingen overstag omdat hij niet alleen schermdde over een hogere kwaliteit melk met 2x per dag ophalen maar ook over een iets hogere uitbetalingsprijs. Beckers zag wel brood in het transportwerk, want hij kon een contract voor onbepaalde tijd afsluiten. Dagelijks de melk ophalen bij diverse Ripse boeren en omstreken gaf immers vast werk.

Rond half 7 - 7 uur werd er begonnen met de morgenrit, want dan hadden de vroegste boeren hun koeien al leeg. De melkbussen van Nutricia hadden allemaal een inhoud van 40 liter. De klanten in Elsendorp hadden daarentegen 30 liter tuiten. Nadat de vrachtwagen vol was reed Toon, met zijn rijder Maan Joosten of Jan Beckers naar de fabriek in Cuijk. Alle boeren van Nutricia hadden een dubbel stel melkbussen zodat men deze niet voor de avondmelk hoefde terug te brengen.

Boven; Toon Beckers zijn eerste Bedford vrachtauto met zoon Tiny op het spatbord op de hoek Blaarpeelweg-Ripsestraat.

De rit begon 's morgens in de Vinkenpeel, zoals Manders, De Bruin, Van Zelderen en in de Aarleschen Peel bij de Van de Berg's en Jan Peters. Dan was de Jodenpeel aan de beurt waar 5 á 6 boeren leverancier waren aan de fabriek in Cuijk. Hun boerderijen lagen allemaal aan modderige zandwegen waar geen vrachtauto kon komen. De melk werd 's morgens door Wouters met paard en kar bij zijn collega boeren opgehaald. Daarna reed hij met zijn kar naar het ophaalpunt bij Piet Ploegmakers aan de harde weg van de huidige Kruisberglaan. (nu E. vd Heijden) Hier werden de melktuiten overgeladen op de vrachtauto. Vervolgens ging de rit richting de Vossenbergh waar De Rooi, de gebroeders Eikelenboom en Kastelijn grote klanten waren. Dan was de wagen vol en ging het naar Cuijk. Zo rond 11 uur voor middag waren ze weer thuis.

Boven; De Chevrolet vrachtauto. De tuiten van 40 liter stonden 2 hoog. Links; Daf vrachtauto dubbel geladen met tuiten.

Omdat de avondrit pas om 18.00 uur kon beginnen werd er bij voorbeeld in de middag werk verkregen bij de Maalderij Gerrits uit De Rips. Ook werd vanaf het station in Boxmeer of Deurne, briketten of kolen gehaald. In de bietentijd bij een boer een vrachtje bieten ophalen en naar een schip in Helmond vervoeren. Wel moesten de lege tuiten er eerst af en na de rit er weer op,

dubbel werk dus. Het was dan al weer snel 18.00 uur waarna de avondrit begon met lege tuiten lossen en laden bij de zelfde boeren als 's morgens. Hiervan kwamen Toon en de bijrijder 's avonds rond 22.00 uur thuis, waarna kon worden gerust.

Al snel was er behoefte aan een grotere vrachtwagen, nu het merk Chevrolet. In 1954 werden de melk ophaal werkzaamheden uitgebreid met een tweede vrachtauto van het merk Bedford. Later werd overgegaan op een Daf. Op 1ste Kerstdag werd er niet gereden maar verder was er wel op alle zondagen een aflevering bij de fabriek waarbij de transporteur zijn broer Wim Beckers met 2 vrachtwagens inschakelde die mee reed. De auto's werden bestuurd door Wim, Tien of Ben Beckers. Op zondag eerst naar de vroegmis om 6.15 uur en daarna begon de rit langs de boeren. Jarenlang heeft chauffeur Toon Litjens de melk in Boxmeer en omstreken opgehaald, met als tuitenladers, Pietje Nooijen, Toon Smolders, Johannes Bellemakers en Jan Peeters. Vanaf 1965 werd de oudste zoon Tiny ook een vaste chauffeur. De jongere zonen Frans en Toon werden eerst bijrijder en later ook melkopaal chauffeur. De firma Beckers heeft tot ca 1975 melk in tuiten opgehaald totdat Nutricia de R.M.O. vrachtauto's zelf in eigen beheer nam. De boeren waren inmiddels overgestapt van melkbussen naar grote voorraadtanks op de boerderij die tevens gekoeld werden. Beckers heeft tot 1979 transportwerkzaamheden gedaan voor Nutricia en nadien ander werk gevonden voor o.a. van Gend & Loos.

“Overval” op de melkuitbetalers van Nutricia verteld door Tiny Beckers.

Het was ook gebruikelijk dat 1 x per 14 dagen om half 5 's zaterdagsmorgen de chauffeurs een aantal bruine zakken met geld kregen toegestopt. Hierop stond de naam van de boer voor wie het geld bestemd was. Hierin zat het melkgeld van 14 dagen geleverde melk. Het geld werd gebracht door 2 personen van het kantoor van de melkfabriek Nutricia die alle melkophalers afgingen.

Die morgen rond 1961 echter kwamen ze niet opdagen en de “Beckersen” reden dan ook maar aan met de vrachtauto's. Later hoorden ze op de fabriek in Cuijk dat de mannen overvallen waren in De Rips. Wat was er dan toch wel niet gebeurd?

De twee geldbestellers van Nutricia wisten, dat ze die week een kleine fl. 490.000,=(ca.€222.000,=) bij zich hadden, om te verdelen onder de vrachtrijders. Ze konden deze keer de verleiding niet weerstaan om een plan te bedenken en snel rijk te worden. Ze bedachten om zogenaamd overvallen te worden net voor dat ze bij Beckers zouden aan komen.

Komende vanaf Oploo draaiden ze net voor De Rips rechtsaf het bos in richting Herman Ypma en spraken af. We slaan elkaar flink de kop in zodat we gaan bloeden en ensceneren zo een brute roofoverval op hun geldtransport. Het geld hadden ze inmiddels al in het bos verstopt om later op te kunnen halen. Het gevecht begon en ze sloegen elkaar tot hevig bloedens toe met een stevig voorwerp. Zij hadden nog wel de kracht om naar de harde weg Oploo-De Rips te lopen en een auto aan te houden die de politie inschakelde.

Op het bureau vielen ze echter al vrij snel door de mand. Door het zware pak slaag van zijn collega, was de ene man niet meer goed bij zijn positieven en zei per ongeluk dat ze niet overvallen waren. Het geld is weer overgedragen aan de politie, waarna transporteur Toon Beckers zijn deel weer aan de boeren melkleveranciers, kon geven. De twee geldbestellers van 45 en 22 jaar zijn echter direct ontslagen bij Nutricia.

Links; affiche van Nutricia voor kindermelk.

Rechts; het zo bekende chocomelflesje.

Op mijn vraag aan Tiny, dat bedrag wat je noemt is zo hoog, hoe kan dat? Onze rekensom gold: 2 vrachtauto's à 200 melkbussen= 400 melkbussen x 2 keer per dag 's morgens en 's avonds= 800 bussen à 40 liter= 3200 liter x 14 dagen= 448.000 liter wat bij Beckers afgerekend moest worden tegen een prijs van .. per liter. Dan kom je natuurlijk nog lang niet aan dat bedrag, echter Beckers was de eerste in de rij van alle vrachtrijders, waaronder die van Heijen en Schaijk, waar afgerekend werd en dan zou het wel wellicht kunnen kloppen.

De melkscheppers ofwel monsternemers van De Rips.

Het werk van de melkschepper was tweeledig. Als eerste was het voor de boer om de fokwaarde van zijn koeien te bepalen. Ten tweede het bepalen van de kwaliteit en het vetpercentage van de melk.

Voor de boer is een koe die veel melk geeft met een hoog vetpercentage heel belangrijk. De verhoging van de melkproductie kwam tot stand door een selectief fokprogramma en het bijvoeren met krachtvoer. Door jarenlang van een koe regelmatig de hoeveelheid melk en het vetgehalte bij te houden, kreeg de boer en ook de Fok- en Controlevereniging inzicht in de kwaliteit en de fokwaarde van een bepaalde koe.

Met dit idee heeft Arie Eikelenboom uit Elsendorp reeds voor de oorlog een groep veehouders uit zijn omgeving benaderd om een Fok-en Controlevereniging op te zetten. Boeren konden lid worden. Aanvankelijk was dit een vrijwillige vereniging waarvoor men per koe betaalde. Van alle koeien werden stambomen bijgehouden (het stamboek). Samen met de afstamming van de stier, kreeg men een goed inzicht in de waarde van de afstammelingen, de kalveren. Voor het stamboek werden de pas geboren kalfjes geschetst door op een schetskaart de kleurvlekken van het huidhaar aan te brengen. Later als de koe voor het eerst melk ging geven werd er in de hoorn een uniek nummer gebrand. Sjang Hoeymakers uit Elsendorp was in De Rips een van de eerste monsternemers die bij de familie Ypma en Van der Hulst kwam.

Rechts; schetskaart van Bernard Joosten schetser in de jaren zestig.

The image shows a technical drawing of a cow with various measurement lines (height, length, etc.) and a registration form. The form is titled 'Te bevestigen door veehouder' and contains several fields for recording data, including registration numbers and production details.

In de archieven van de Ripse Boerenbond staat: Tijdens de rondvraag van de jaarvergadering van de Boerenbond uit 1939 wordt gevraagd: *Kan er mogelijk begonnen worden met een nieuwe melk controlevereniging?* En verderop: *Dit wordt in de handen van het bestuur gegeven.*

Omdat er tijdens de oorlog geen verenigingen mochten bestaan is er echter weinig van gekomen. In het jaarverslag van 1945 staat: *Als nieuwe vereniging kwam tot stand de melk controlevereniging. Deze vereniging is niet bedoeld als concurrentie van een reeds bestaande. Er worden plannen beraamd voor nauwe samenwerking.* In 1946 wordt in een bestuursverslag gemeld; *Dat er nog uitvoerig van gedachten gewisseld met de bestaande controleverenigingen.* Met de reeds bestaande wordt hier ongetwijfeld de club bedoeld die voorheen was opgezet door Arie Eikelenboom.

Links; Toon van den Broek.

Eind jaren veertig was Toon van den Broek melkmonsternemer voor NCB fok- en controle vereniging van de Boerenbond. Hij had zijn klanten overwegend in de Jodenpeel. Voor het bepalen van het vetgehalte ging Toon minimaal 2 à 3 keer per week naar de melkfabriek in Sint Anthonis. Hij ging op de fiets waaraan vol geladen tassen hingen met monsterflesjes. In de fabriek stond de centrifuge machine waarmee het vetpercentage bepaald werd. De gegevens werden door hem ook in het melkboekje geschreven. Cees van der Hulst ging in Sint Anthonis naar de landbouwschool. Hij herinnert zich nog goed de gesprekken die hij met Toon voerde als ze samen

terug naar huis fietsten.

Johannes Bellemakers was in 1962 ook tijdelijk melkmonsternemer in de Rips. Hij deed zelf geen vetgehalte bepalingen. De gegevens schreef hij enkel in het melkboekje. Enkele klanten waren Toon en Frans van den Akker en Frans van Zeeland. Hij herinnert zich een barre winter avond in 1963, het ging tijdens het melkscheppen zo hard sneeuwen dat hij die nacht is moeten blijven slapen bij Veldpaus aan de Minister Rommedreef.

Janus van den Akker melkschepper in De Rips.

Janus van den Akker was aanvankelijk bosarbeider en woonde vanaf 1934 aan de Jan Berendweg 4 waar zijn gezin sterk uitgebreide. In 1952 verhuisde het grote gezin naar de Oploseweg 3.

Janus kreeg de kans om zelf melkschepper te worden waarbij eerlijkheid, betrouwbaarheid en niet beïnvloedbaarheid voorop moesten staan. Vanaf zijn huisadres had hij een dagtaak om zijn beroep uit te oefenen.

Rechts; Janus van den Akker.

Janus ging altijd 's morgens vroeg op verschillende tijdstippen op pad. Elke dag opnieuw, 6 dagen in de week ging hij een andere boer bezoeken om de melkcontrole uit te kunnen voeren. Omdat er in die tijd nog geen telefoon was ging Janus in de namiddag per fiets bij de boer aanzeggen dat hij de volgende morgen melk kwam scheppen. Ook moest hij in de zomer weten in welke wei bijvoorbeeld de koeien liepen.

Dat late aanzeggen was ook om mogelijke frauduleuze praktijken te voorkomen van de boer en deze liefst geheel uit te sluiten.

Enkele voorbeelden van beïnvloeding waren:

- *De boer kan eerder gaan melken dan met de melkschepper is afgesproken. De melkschepper komt dan te laat en de boer heeft dan reeds melk in de emmer, maar wie zegt dat een gedeelte niet van een andere koe afkomstig is, zodat deze te controleren koe veel melk geeft.*
- *In de koestal -vooral in de winter- is soms weinig licht. De melkschepper moet dan niet alleen extra goed opletten bij het aflezen van het gewicht, maar ook op de behulpzaamheid van de boer als die de emmer aan de unster hangt en deze best even in evenwicht wil houden om er even het hengsel wat omlaag te drukken.*
- *Of de boer die helpt de unster vast te houden en er dan met zijn vinger op een bepaalde plaats ook wat druk op uit te oefenen.*
- *Aan het vetgehalte, of op het melkmonster kan de boer weinig invloed uitoefenen maar wel kan een boer wat vette melk in de emmer doen van een "verse" (pas gekalfde) koe.*

De boer begon 's morgens tussen 5 en 7 uur met melken. Voordat de boer begon te melken moest Jas alles al klaar hebben staan voor de controle. Het klaar zetten bestond uit een houten kistje met flesjes en stoppen voor de afsluiting. Een opklapbare ijzeren driepoot waar bovenin een unster gehangen werd om het gewicht af te kunnen lezen. Hieronder kwam een emmer te hangen waarvan het gewicht geneutraliseerd werd, door de unster/punder op het getal 0 terug te zetten.

Rechts; Foto Simon van Erp uit Vaartbroek (Eindhoven) komt bij de familie van Boxtel-Kantelbergs een melk monster halen in 1946.

Rechts; kist met flesjes waar de melk in ging.

Alle gegevens werden nauwgezet opgeschreven in het speciale melkboekje. Hierin werd opgeschreven, de naam van de boer, de naam van de koe en het ingebrande nummer dat af te lezen was op de hoorns. 's Avonds kwam Janus terug om opnieuw de melk gegevens te noteren en een melkmonster te nemen.

Voor de controle werd de ochtend en avond gemolken melk gewogen. Daarna werd met een speciaal schepbuisje een klein beetje melk als monster in een flesje gedaan. Het flesje werd afgesloten met een rubberen stop. Om te weten van welke koe het monster was, keek Jas op de hoorns, waar het nummer stond ingebrand, en schreef hij het zelfde nummer op het flesje. In het melkboekje schreef hij het nummer van de koe, het gewicht van de hoeveelheid liters.

Boven: schepbuisje.

Boven en onder; melkboekje van Gijs de Bruin.

Naam: <u>Gijs de Bruin</u>		R. v. J. _____		Volgnummer: _____	
Contrôle No. <u>2514</u>		Stamboek: _____		Stamboek: _____	
Geboren: _____		Fokregister: _____		Fokregister: _____	
Kalfdatum: <u>20-2-60</u>		Veeflag: F.H. - M.R.I.J. - G.		Stamboek: _____	
Datum v. droogzetten: _____		Moet afkalven: _____		Fokregister: _____	
				Voorafgaande droogstand _____ d. Leeftijd bij afkalven _____ j. _____ mnd.	
				Bijz. kentekenen: _____	

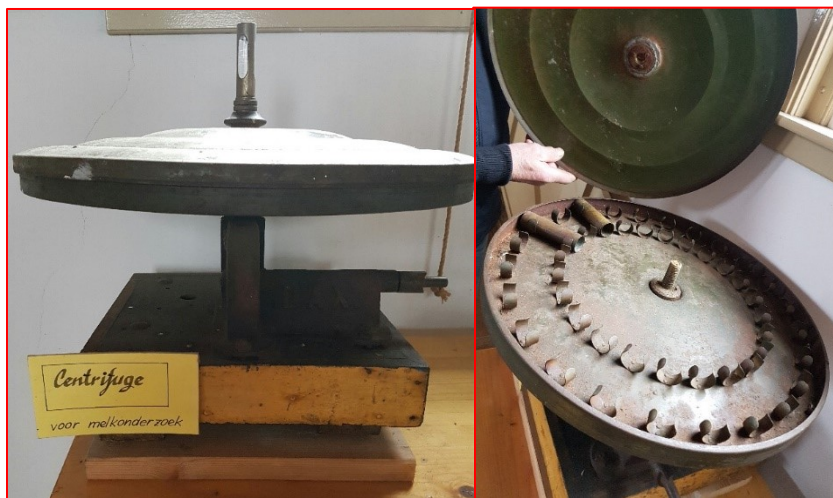
Datum	Melk				% vet	Vet-gr.	Opmerkingen
	Maand	Dag	Av.	Mo.			
1	Ma	5	14	15	4	298	375 1118
2	"	23	13	6	14	2	278 335 931
3	Apr	13	10	4	9	2	196 390 764
4	"	3	11	11	6	2	226 340 768
5	"	27	8	8	9	18	305 529
6	Jun	14	8	4	8	17	320 544
7	Juli	5	7	2	8	15	325 507
8	"	24	7	6	7	15	335 503
9	Aug	23	6	5	6	11	6 340 394
10	Sept	12	5	5	6	10	6 360 382
11	Oct	5	4	4	4	9	390 357
12	"	31	4	4	4	8	4 336
13	Nov	23	3	2	2	6	4 420 269
14							
15							
16							
17							
18							
19							
20							
Transporteren							

Datum	Melk				% vet	Vet-gr.	Opmerkingen
Maand	Dag	Av.	Mo.	Mi.	Totaal		
tr.							
21							
22							
23							
24							
25							
26							
27							
28							
29							
30							
31							
32							
33							
34							
35							
Totaal							
Per proefdag							
Totaal melk:					4667	1626	570
Gem. vetgeh.:					23,51		
Melkdagen:					287		
Kg. melkvet:					164		

Handtekening Controleur: _____

Enmaal thuis gekomen ging hij naar achteren in zijn "werkplaats" waar Janus het vetgehalte ging bepalen. Hier werd de ochtend- en avondmelk van elke koe in een speciaal pipetfles overgebracht, waarop hij ook het nummer van de koe zette. Bij elk gevuld pipetfles werd een hoeveelheid salpeterzuur gedaan voordat het in de vetbepalingsmachine werd geplaatst.

De machine bestond uit een stalen constructie met een trapezium vormige ijzeren holle kegel die heel hard als een centrifuge ging rond draaien zodra men aan de bevestigde handel ging draaien. Binnen in de kegel bevonden zich uitsparingen waarin de speciale pipetflesjes bevestigd werden. Door de middelpunt vliegende kracht wordt het vet gescheiden van de melk. Het vetgehalte kan zo bepaald worden.

Boven; Vetbepalings centrifuge in het Boerenbondsmuseum in Gemert.

De gegevens werden door Janus opgeschreven in het melkboekje. De oudere zonen Jan en André van den Akker hebben dikwijls geholpen. Zoals aan de handel draaien van deze vetbepalingsmachine was een zware klus. Ook werden zij ingezet voor het wegbrengen van de volle melkboekjes naar de boeren in de omgeving. Oudste zus Nelly herinnert zich goed dat zij mee moest helpen om de pipetflesjes te reinigen. Het oude nummer dat stond geschreven op een voorbereekte ruwere plek op de fles, werd er door haar met zand afgeschuurd zodat het later weer gebruikt kon worden.

Saillant detail : *Wiel Peters die vroeger aan de Grensweg woonde op de Vossenbergh vertelde dat je precies kon zien waar Janus van den Akker was wezen melk scheppen als het gesneeuwd had of er ijsvorming op de weg was. Janus liet dan een speciaal spoor achter. Dit was te zien omdat hij eerst lucht uit zijn achterband liet lopen. Vervolgens bevestigde hij een oude fietsketting om de band en pompte de band hierna weer op. Als hij namelijk door weer en wind en in het donker over de gevaarlijke wegen moest fietsen had hij met zijn beladen fiets veel extra grip op de weg en kwam veiliger bij de boer en weer thuis.*

Rechts; voorbeeld schetskaart.

Overdag was Janus ook koe schetser en brandde nummers in de hoorn van de koe. Janus had een onderlegger waarop twee bladen werden vast gezet waarop een koe stond afgebeeld gezien vanuit de linker en rechterzijde. In de afbeelding schetste Janus zo goed mogelijk de vlekken op de huid van het kalf na. Verder werden de kleuren rood of zwart opgeschreven. Bijvoorbeeld ZB (zwartbond) of MRIJ stond voor Maas, Rijn en IJssel hetgeen voor roodbont stond. Verder werden op de kaart o.a. vermeld: de geboortedatum, de naam van de kalf en het nummer van de koe waar het kalf van afstamde.

Links en onder; de nummers die door Janus van den Akker zijn gebruikt om nummers in de hoorns te branden.

(Later moesten de koeien onthoorn worden en werden de nummers op het schoftvlak boven de achterpoten in de huid ingebrand. Een centrale plaats hiervoor was bij een schuur aan de Blaarpeelweg in de jaren '60 volgens Herman van den Broek.)

Zwaar noodlot:

Echter een zwaar noodlot sloeg op een andere manier toe binnen de gehele familie Adrianus van den Akker en zijn vrouw Antonia Johanna Relou. Na een familiebezoek op 28-11-1962 aan de ouders Relou verongelukten beiden met hun auto in Milheeze. Daags daarna ging 's morgens al heel vroeg de telefoon die door de kinderen Nelly en André werd aangenomen. Het was Teus de Rooi uit Elsendorp die vroeg: Heeft Janus zich verslapen, wij wachten hier al een tijd met melken omdat je vader zou komen om melk te scheppen?

Nu na 55 jaar heeft André onlangs nog heel veel moeite om de emotionele woorden uit te brengen als hun antwoord van destijds aan de telefoon:

Onze vader is dood, hij heeft een auto-ongeluk gehad!

Dit betekende ook meteen het einde van het beroep melkschepper van Janus van den Akker. De kinderen zelf hebben het niet overgenomen doch het beroep is voortgezet door Louis Keursten uit De Mortel.

Riek de Kleijn het eerste melkmeisje van De Rips

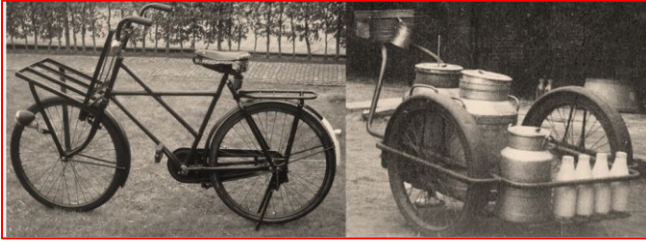
Riek van Goch-de Kleijn (1933) herinnert het zich nog als de dag van gisteren dat ze als 14 jarig meisje begon met het eerste uitventen van melk in De Rips in het jaar 1947. Riek kreeg de beschikking over een transportfiets met iets dikkere banden en een pendex wagen die gedragen werd door 2 zware fietswielen zoals op de bijgaande foto. Achter aan de pakkendrager van de fiets was een extra pen bevestigd voor de aankoppeling van de pendex kar. Voor de voortbeweging zette Riek de fiets eerst op de standard, koppelde de trekstang aan en vervolgens kon zij door heel hard te trappen, het geheel in beweging brengen. Zeker indien de kar geladen was met de melkbussen vol losse klotsende melk en gevulde flessen en schenkbekers was dit voor de jonge meid stevig aanpoten. Ze deed het echter met alle plezier in haar kraakheldere witte schort en lachte altijd met haar ontwapenende blik.

Boven; Riek de Kleijn, het eerste melkmeisje van De Rips bij haar Pendex melkwagen

Hoe is het begonnen

De familie De Kleijn woonde in 1947 aan de Oploseweg no 3 waar haar vader Toon reeds in 1935 een winkel was begonnen in allerlei galanterieën, kleingood verf en meubels. Tot dat moment waren alle Ripse gezinnen op het gebied van melkgebruik in feite zelfvoorzienend geweest. De arbeiders in de "witte" woningen hadden immers zelf een koe of geit en de mensen in de "straat" haalden melk bij een bevriende boer zoals bij Drenth, Verstraten, van Vonderen of van der Hulst. Echter de tijd ging snel vooruit. Op de terugweg van de fabriek De Eendracht in Sint Anthonis werden lege melkbussen afgeleverd bij buurman veehouder Drenth. Hier kon ook wel flessen- en losse bewerkte melk afgeleverd worden. Vader Toon de Kleijn en Johan Drenth bespraken deze zaken en zodoende kon Riek als oudste van de kinderschaar een mooie aanvulling brengen op de inkomsten voor het gehele gezin. In 1947 was ze het eerste melkmeisje van De Rips.

Links; Combinatie foto van fiets en pendex melktransport door Riek de Kleijn.

Waar woonden de klanten

Tegen de middag bracht Drenth de melkproducten naar de Oploseweg waarna Riek haar tocht kon beginnen. Alle mensen in de zogenaamde "burgerij" van de Ripse straat en aan de linkerkant van de zandweg de Middenpeelweg tot en met de laatste "witte woningen" waren haar klanten. Toen aan de overkant van de Middenpeelweg in 1949 ook nieuwe huizen werden gebouwd werd het klantenbestand uitgebreid. Alle leveranties werden in die tijd door haar nog contant afgerekend en de gedachte van een overval kwam destijds niet in haar op.

Saillant detail: Diverse jonge bouwvakkers die de nieuwe huizen aan de overkant van de Middenpeelweg aan het bouwen waren, kwamen tussen de middag steeds een half liter melk kopen. Zij staken hiervoor graag de weg over om tevens een praatje te maken met het Ripse melkmeisje. Ook deze jonge mannen als nieuwe klanten hielp ze met veel plezier.

Riek heeft het melk uitventersberoep 4 jaar uitgevoerd tot ze 18 jaar was en de familie de Kleijn in 1952 aan de Ripsestraat een nieuwe grote winkel in manufacturen opende. Het eerste jaar werden de melk uitvent werkzaamheden van Riek nog doorgezet door haar 16 jarige jongere broer Antoon samen met haar 14 jarige zus Joke. In de loop van 1953 heeft Jo Linders-Wilbers de melkwijk van de familie de Kleijn overgenomen.

Boven; familie De Kleijn voor de winkel 1951. Laatste rij 2^e van links is Riek.

Het melkuitventers bedrijf van Jo Linders-Wilbers in De Rips.

Jo Wilbers en Theo Linders trouwden in de winter van 1946 en gingen inwonen bij de ouders van Jo aan de Oude Rips 1. Dit was de voorste woning in een blok van twee aan de linkerkant van de weg. Theo was toen melk ophaal chauffeur in de Reek waar het ouderlijk bedrijf gevestigd was. Na hun trouwen vervoerde hij ook arbeiders die hij in de buurt ophaalde en naar hun werk bracht met zijn blauwe bus van vervoersmaatschappij EHAD. Op zondag maakten de Ripse voetballers ook gretig gebruik van zijn diensten. Vanaf 1950 openbaarde zich bij hem echter een ziekte, waarbij zijn ledematen steeds verder verlamd raakten. Vanaf oktober 1952 verhuisden de ouders van Jo richting Bakel en hadden ze het huis voor zich zelf. Theo raakte geleidelijk aan helemaal verlamd en kwam in een rolstoel terecht. Zijn vrouw Jo stond er vanaf dat moment feitelijk alleen voor. Ze zag kans om voor zichzelf als melkvenster te beginnen, toen de familie de Kleijn hier mee ophield. Inmiddels was dochter Annie geboren en de extra inkomsten van het melk venten kon het nog jonge gezin goed gebruiken.

Rechts; Jo en Theo in rolstoel voor Oude Rips 1.

Om officieel voor een eigen bedrijf in aanmerking te komen moest Jo eerst een aanvraag indienen bij de Vakgroep Detailhandel in Melk, Boter, Kaas en Eieren te Den Haag. Dat deed ze per 27 maart 1953. Op 11 augustus 1953 verkreeg ze haar Melkslijtersvergunning voor het uitventen van melk en melkproducten volgens de regels binnen het Melkbesluit uit 1929 op het adres D.19 Rips. Op 19 augustus volgde het Bewijs van Inschrijving van de Bedrijfsgroep Nederlandse Detailhandel en kon ze met een gerust hart haar eigen Melkuitventersbedrijf beginnen.

Melkslijtersvergunning op D19, later Oude Rips 1

Elke dag om 5 uur in de ochtend kwam de firma Bontrup de nieuwe melk voorraad voor die dag brengen. Dat gebeurde al voor het ophalen van de melktuiten. Enkele keren per de week namen ze in de namiddag ook het lege flessengoed in de kratten mee. Voor dat melk venten vanuit Oude Rips 1 gebruikte Jo een pony en een twee wiel ponykarretje waarop de tuiten melk en flessen stonden. In de jaren daarna heeft Jo veel hulp gehad van Adriana Willems en Mien Keunen met het laden van de volle tuiten melk op de kar. Het was immers zwaar werk.

No.1640 A.30

MELKSLIJTERSVERGUNNING

VERGUNNING voor het uitventen van melk en melkproducten als bedoeld in art. 29, lid 3 en lid 2 sub a van het Melkbesluit, Kon. Besluit van 13 Februari 1929, Stbl. 43, zoals dit na wijziging luidt.

De Directeur van de Keuringsdienst van Waren voor het gebied 's-Hertogenbosch verleent aan:

- mej. Johanna Linders- Wilbers -

wonende te Bakel en Milheeze, Rips D.19

wiens spoellokaal is gelegen in perceel Rips D.19

te Bakel en Milheeze.

VERGUNNING voor het uitventen van melk en melkproducten en als zodanig aangeduide waar. Deze vergunning geldt alleen voor het uitventen van melk en melkproducten, die binnen het keuringsgebied 's-Hertogenbosch worden of zullen worden rondgevent en verliest haar geldigheid bij overdracht van het bedrijf of zodra verandering is ingetreden in de toestand overeenkomstig de gegevens, die ter verkrijging van deze vergunning zijn verstrekt ingevolge art. 29, lid 3 van het Melkbesluit voornoemd.

De Directeur voornoemd,

's-Hertogenbosch, 11 Augustus 1953.

C. J. J. J. J.

Bij wijziging, verplaatsing of overdracht van het melkverkoopsbedrijf moet opnieuw vergunning worden aangevraagd.

*Rechts; Jo en dochter Annie op de pony.
Onder; Annie Linders als melkmeisje met pony Frits voor de kar.*

In 1957 werd er een nieuwe woning betrokken aan de Oude Rips 6 en werd er vanuit hier uitgevent. Omdat hier meer plaats was werd bij smederij Marinus van de Vondervoort een grotere 4 wiel aanhanger gefabriceerd.

Dochter Annie (1947) vertelt; De 1 liter kan was om uit te meten, hoeveel melk de mensen wilden hebben. Daarna goot je de melk over in een wat grotere melkkan en bracht dit bij de mensen binnen. Hier werd de melk nogmaals overgeschonken in de eigen pannen. Slechts een paar mensen kwamen naar de melkkar, je moest overal naar binnen en soms je longen uit je lijf schreeuwen als jong meisje, "MELK". De flessen waren 1 of 2 liter en 600 ml.

Onder; Opslag melkflessen aan de Oude Rips 6.

*Rechts; De Ripse 1 liter kan.
Onder; De melkattributen van Jo Linders-Wilbers.*

Medio 1962/63 verkocht Jo de pony en vierwiel wagen aan Bert van den Broek en kwamen er een paar echte melkwagens met aandrijving voor in de plaats. Hierop was de naam vermeld J. Linders-Wilber. Voor de laatste S was blijkbaar geen plaats meer op de auto. Zie foto's.

Dochter Annie herinnert zich dat ze altijd de dichte motorwagen wilde hebben en mam Jo nam dan de andere. De dichte wagen was immers niet zo koud en nat in de winter. Annie nam ook steeds de bestellingen van die dag op en schreef die over in een boekje voor de gehele week, lijntjes trekken en alles optellen en afrekenen die week. Vele mensen betaalden echter 1 keer in de maand of als ze weer centen hadden. Zo waren er vele voorbeelden: *Er was ook een Rips gezin met enkele kinderen die altijd steeds weer nieuwe "dingen" hadden, maar geen centjes voor de melk van ons die week. Op het einde van die week wilde de melkfabriek "De Eendracht" echter wel centjes van ons mam beuren en dan bleef er voor het gezin Linders-Wilbers wel eens heel weinig over die week.*

Als route mocht Annie bijvoorbeeld richting Elsendorp niet verder komen dan tot van de Kerkhof op het einde van De Rips. Toen ze toch een paar boerderijen verder om de bocht in Elsendorp deed, kreeg ze thuis op de kop want dat mocht helemaal niet van mama. Waarom niet eigenlijk is haar altijd een raadsel gebleven. Mama Jo deed trouwens altijd de andere kant in de Jodenpeel in tot aan Truus Ploegmakers die geen boerenbedrijf bezat.

Boven; De melk bezorgwagens van Jo Linders-Wilbers

Aan de noordzijde van De Rips in de Vinkenpeel verkocht Teunis Kastelijn in 1960 zijn melkveebedrijf de Wooldink hoeve aan Theodorus (Theodor) Manders. Bij Kastelijn op de boerderij "diende" in de huishouding en soms melkster Tiny (Zus) Wilbers, de zus van Jo. Zijn melkknecht Nico Alsemgeest en Zus hadden beiden kost en inwoning bij de familie. Na de verkoop was er geen werk meer voor hen en Nico verhuisde naar Bakel. Hij vond hier ander werk bij Jan de Haas als melkknecht en de Vlisco in Helmond waar hij 's nachts ging werken in de ververij. Het werk bij Vlisco was echter heel erg vies en ongezond bleek al snel genoeg. Overdag had hij wel eens tijd over en ging terug naar De Rips om mogelijke reparaties te verrichten aan de melkwagens van de familie Jo Linders-Wilbers die hij immers ook goed kende van voorheen. In die tijd was de man van Jo, Theo Linders inmiddels door zijn ziekte dag en nacht aan bed gekluisterd en had heel veel verzorging en aandacht nodig. Na verloop van tijd verhuisde Nico Alsemgeest terug naar De Rips en werd de nieuwe huisgenoot bij het gezin van Jo aan de Oude Rips 6.

Saillant detail: *Harry Beckers vertelt, ik ging als het hulpje van Jo Linders- Wilbers, Nico met zijn huisraad verhuizen vanuit Bakel aan de Nieuwe Uitleg naar de Rips. Dit gebeurde met de 4 wiel melkwagen en de pony. We reden vanaf Bakel binnendoor door de Ripse bossen. Ter hoogte van Piet Ploegmakers, nu Eduard vd Heijden aan de Kruisberglaan brak echter de pen van de "draaimolen" van de wagen en vielen de burries op de hakken van onze pony met de naam "Frits". Echter niet getreurd. Nico laadde weer op, zette alles een beetje boven de wielen van het achterste deel van wagen en trok de wagen geheel eigenhandig door de straten van de Rips naar zijn nieuwe woonadres Oude Rips 6.*

Nico heeft na zijn werk in die tijd dan ook heel veel zwaar werk van Jo uit handen genomen van het melk uitventbedrijf en de verzorging van haar man. Die na een lang slopend ziekbed van wel 15 jaar stierf de man van Jo, Theo Linders in het voorjaar van 1965 op 40 jarige leeftijd. Een jaar later zocht buurman veehouder Bernard Drenth een melkknecht en, *het bloed kruipt waar het niet gaan kan*, Nico stopte bij de Vlisco en begon weer met zijn oude beroep koeien melken op de boerderij bij Drenth. Hij was echter nog maar een paar weken in dienst toen hier het noodlot toesloeg. In een weiland achter het bedrijf werd Nico aangevallen door een stier en verloor hij helaas het leven op 18 mei 1966.

Deze periode kwamen er allerlei nieuwe en extra eisen plus strengere regels voor de uitoefening van het melkbezorgingsbedrijf. Er moest o.a. een nieuw koelhuis gebouwd worden. De extra kosten die dit allemaal te weeg zouden brengen en wederom het enorme verlies in de privé sfeer had zo'n grote impact op het leven van Jo-Linders- Wilbers dat zij besloot om het bedrijf van de hand te doen aan de familie Cor Baltussen-Fransen.

Harrie Beckers als hulp met melkventen.

Harrie Beckers ging als 9 jarige jongen in 1954 Jo Linders-Wilbers al helpen met het uitventen van melk. Hiervoor gebruikte Jo een pony en een twee wielig ponykarretje waarop de tuiten melk en flessen stonden. Jo woonde toen nog aan de Oude Rips 1 in het ouderlijk huis aan de linkerkant van de weg. Al vrij snel daarna werd in 1957 een nieuwe woning betrokken aan de Oude Rips 6 en werd er vanuit hier uitgevent. Ook werd bij smederij Marinus van de Vondervoort een grotere 4 wiel aanhanger gefabriceerd waarna Martien van Deursen diverse reparaties er aan verzorgde.

Tussen de middag als Harrie vrij van school was hielp hij mee rondbrengen tot aan de laatste 2 "witte woningen" aan de Middenpeelweg en de Dr. Houtzagerslaan waarna hij precies op tijd weer naar school kon zijn.

Rechts; Harrie met Frits de pony en melkkar in 1957 met Ripse kermis.

In 1957 had Luutsen van der Hoff een Lourdesreis gewonnen die hij schonk aan de familie Jo Linders-Wilbers. Vanwege het feit dat de man van Jo, Theo Linders door een ziekte verlamd was en inmiddels in een rolstoel was beland. De Lourdesreis duurde 3 dagen en Harrie herinnerde zich dat Mien Keunen mee hielp met het afrekenen bij de klanten.

Harrie ging als inmiddels 12 jarige klokslag om 10 uur 's morgens uit de lagere school weg. Hij spande de pony in de 4 wiel wagen en hielp mee melkbussen en flessen te laden tegenover de winkel van Franssen op de hoek van de Oude Rips. Vervolgens gingen beiden de Rips rond naar hun klanten. Ze hadden in die tijd losse melk, gesteriliseerde melk in flessen met dop, maar ook gepasteuriseerde

dagmelk in flessen. De meeste mensen wilden echter gewone dagmelk want die was het goedkoopst. Vooral bij de families met grote gezinnen. Harrie had er wel zo'n beetje een eigen idee bij, en zoals hij vertelt het heeft nooit iemand geweten. Maar waar ik dacht dat ze het goed konden gebruiken deed ik er een extra schenklepel méér in en bij de zelfstandige kleinere familie ééntje minder. Ook was er al wel chocola- en vanille pap en yoghurt in flessen maar dat was duurder en werd niet zo veel gekocht in die tijd. Met Ripse kermis herinnert hij zich dat er altijd heel veel melk verkocht werd want dan werd er veel pap gekookt. De grootste familieaflevering was altijd bij de familie van de Pol, wel 10 liter, maar die hadden dan ook veel grote jongemannen. Tijdens de kermis ging Jo niet graag naar de kermislui. Harrie deed dat en ging naar de woonwagens van de Scheffer uit Uden die de schimmel en de botsauto's hadden. De flessen waren nooit zuiver en goed leeg en hij moest ze uit het zand van onder de woonwagen meenemen. Toch kreeg hij van hen wel eens vrijkaartjes voor de botsauto's en van Riek Keunen 1 x f 1,- voor de goede hulp.

De familie Cor Baltussen-Fransen nam de melkzaak over van Jo Linders-Wilbers.

Toen in 1966 mevrouw Jo Linders-Wilbers haar melkzaak had beëindigd werden de werkzaamheden overgenomen door de winkel van Cor Baltussen-Fransen. De laatste jaren voor de overname bracht Cor met de bestelwagen van De Eendracht ook de verse melkproducten rond aan diverse melkuitventers(sters) waaronder Jo Linders-Wilbers.

Cor zelf heeft zijn hele leven in de "melk" doorgebracht. Hij is wel 40 jaar de laborant en hoofcontroleur van de melk- en kaaskwaliteit geweest op de melkfabriek De Eendracht in Sint Anthonis en later Rijkevoort.

Links; Cor Baltussen in zijn werkkantoor bij de Eendracht in Sint Anthonis.

Rechts; Cor Baltussen en Jaantje Fransen bij de receptie ter gelegenheid van het 25 jarig dienstjubileum in 1975.

Thuis hadden hij en zijn vrouw Jaantje in 1965 naast de bestaande winkel al een bijgebouw verwezenlijkt waarin een voormalige koeling van de fabriek werd geplaatst. Hierin konden alle verse melkproducten gekoeld gestald en bewaard worden. Om de klanten te kunnen bedienen werd er eerst een Volkswagen Transporter en later een gele Renault bestelwagen gekocht. De eerste hulpen in de melkbezorging waren Piet Heijligers en Chris de Wit uit Oploo, Jan Jonkers uit Landhorst en Van Tienen uit Rijkevoort. Vanaf het begin werd er op zaterdag regelmatig bestellingen uitgevoerd op een werkwijze zoals hieronder wordt beschreven.

In 1966 reed de 18 jarige Tiny Beckers de bestelwagen. De 10 jarige Frans Baltussen ging naar binnen bij de klanten en nam de bestelling op, ging naar de bus terug, laadde de bestelling in en bracht deze weer naar binnen. Ondertussen verwerkte Tiny in de auto deze bestelling in een boekje. Ondertussen ging de 11 jarige Gerrie met de rekening van de bestelling van vorige week naar binnen en rekende deze contant af. Dit driemanschap heeft het werk zo ongeveer gedaan tot 1973. Na die tijd heeft Gerrie dit werk overgenomen. Voor dat Gerry 18 jaar was, bezorgde hij al wel melk in De Rips met een auto. Hij had nog geen rijbewijs maar kreeg een speciale ontheffingsvergunning vanuit de gemeente. In 1987 heeft oudste zoon Gerrie, die in 1988 trouwde met Rietha Kempen, de zaak van zijn ouders overgenomen en werden de melkleveranties in De Rips op de vertrouwde manier voorgezet.

Op dit moment bestaat de Supermarkt Baltussen in de Ripsestraat al 94 jaar en wordt vol trots gedreven door de zelfde familie. Twee jaar na het 100 jarig bestaan van de Rips, wordt dit pure Ripse bedrijf in 2023 het **eerste Hofleverancier** bedrijf.

Boven; foto genomen tijdens de overname van 3^e generatie Gerry Baltussen en Rietha Kempen van Cor en Jaantje Baltussen Franssen in 1987.

Bronnen:

http://www.zuivelhistorie.nl/downloads/Lankveld_Melkinrichtingen.pdf bijdragen en mededelingen historisch jaarboek voor Gelderland deel c 2009
<http://www.thuisinbrabant.nl/geschiedenis/modern-brabant/1850-1918/landbouw>
<http://www.bibliotheek.nl/thema/brabants-erfgoed/boerenbestaan-in-brabant/de-komst-van-de-melkfabriek.html>
http://www.melkvervoervanvroegertotnu.nl/van_melkbus_naar_rmo.218.html#Startpagina
<https://www.bhic.nl/ontdekken/verhalen/de-commissaris-van-de-koningin-over-bakel-en-milheeze>
<https://www.nutriciavorjou.nl/baby/deskundigen/nutricia-geschiedenis/>
<https://www.bhic.nl/ontdekken/verhalen/van-piepkessroom-naar-eendrachtszuivel>
<http://delpher.kbresearch.nl/nl/kranten> Verschillende krantenartikelen o.a. uit De Zuid Willemsvaart
<http://www.deurnewiki.nl/wiki/index.php?title=Botermijn>
Tijdschrift: De Klepel: 5^e jaargang nr. 17. Uitgave Heemkundekring "Op de Beek" Prinsenbeek
Archief: D'n Blikken Emmer
Archief: Theo Verstraten/D'n Blikken Emmer
Verslag vergadering NCB Lage Mierde
Boek: Bakel en Milheeze, Landbouwers Welvaren, L. vd Kerkhof.
Boek: Tussen Crises en Wederopbouw, L. vd. Kerkhof
Boek: Nutricia Cuijk 100 jaar in 100 verhalen.
foto's: Boerenbonds museum Gemert, vetbepalingsmachine
foto: melkschepbuisje: M'n Hökske, Thea Mansvelders-Vullings

Interviews en bijdragen van personen in alfabetische volgorde:

André vd Akker, Jan vd Akker, Nellie vd Akker,
Cor van Bakel, Mies van Bakel, Gerrie en Rietha Baltussen-Kempen, Ben Beckers, Harrie Beckers,
Tiny Beckers, Johannes Bellemakers, Barend van de Berg, Harrie van den Broek, Herman van den
Broek, Rein van den Broek, Tonia vd Broek-Kanters Wim van den Broek,
Martien van Deursen, Jan Drenth,
Arie Eikelenboom,
Riek van Goch-de Kleijn,
Cees van der Hulst,
Bernard Joosten,
Lambert van de Kerkhof,
Tonia van de Linden- Braks, Annie Linders, Pierre Litjens,
Dré van de Nieuwenhof, Jas Nooijen,
Jan en Toos Peters-van Bakel,
Doreen Raaijmakers-Linders, Teus de Rooi,
Wim Vloet, Antoon Willems,
Herman Ypma, Sjoerd Ypma

Deze nieuwsbrief kwam
tot stand m.m.v.

Bernard Ploegmakers
☎ 0623901706
Hannie Ploegmakers
☎ 0206938463

Secretariaat:

G.M. van Geffen
Ripsestraat 23a
5764PE De Rips

0493-599450
gmvangeffen@planet.nl

Het lidmaatschap
bedraagt € 15,- per jaar
over te maken op
rekening nr.
NL24RABO0136131654
t.n.v. Heemkundekring
D 'n Blikken Emmer
o.v.v. naam en
emailadres